

Aktuality z Evropské unie od Stálého zastoupení ČAK v Bruselu

(květen 2021)

★ Digitální certifikát EU COVID

Dne 21. května 2021 Rada a EP dosáhly předběžné dohody o návrhu nařízení upravujícím Digitální certifikát EU COVID, jež být dle Komise připraven k použití na konci června. Certifikát bude obsahovat údaje o očkování, testování a uzdravení z nemoci Covid-19. K dispozici bude v digitální a papírové podobě podle preference příjemců, bude bezplatný a bude obsahovat digitálně podepsaný QR kód. Členské státy mohou certifikát používat i pro vnitrostátní účely, pokud tak stanoví jejich právní předpisy. Dále bylo dohodnuto, že držitelům certifikátu členské státy nesmějí ukládat další cestovní omezení, pokud nejsou nezbytná a přiměřená pro ochranu veřejného zdraví. Nařízení vstoupí v platnost dne 1. července, přičemž pro vydávání certifikátů v členských státech, které potřebují více času, bude uplatněno šestiměsíční zaváděcí období.

Více informací o certifikátu je k dispozici v českém jazyce zde: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/safe-covid-19-vaccines-europeans/covid-19-digital-green-certificates_cs#documents

★ Návrh nového programu na zdanění podniků

Komise přijala dne 18. května 2021 sdělení o zdanění podniků pro 21. století, které má vést k spolehlivému, účinnému a spravedlivému systému zdaňování podniků v EU. Toto sdělení stanovuje dlouhodobou i krátkodobou vizi na podporu oživení Evropy po pandemii COVID-19. Komise se zavázala do roku 2023 předložit nový rámec pro zdanění podniků v EU, který má snížit administrativní zátěž, odstranit daňové překážky a vytvoří prostředí příznivější pro podnikání na jednotném trhu. „Podnikání v Evropě: rámec pro zdanění příjmů“ (BEFIT) poskytne EU jednotný soubor pravidel pro daň z příjmů právnických osob, který zajistí spravedlivější rozdělení práv na zdanění mezi členské státy. BEFIT sníží byrokracii a náklady na dodržování předpisů, minimalizuje možnosti vyhýbání se daňovým povinnostem a podpoří pracovní místa v EU a investice na jednotném trhu. BEFIT nahradí projednávaný návrh společného konsolidovaného základu daně z příjmů právnických osob, který bude stažen. Komise zahájí širší úvahy o budoucnosti zdanění v EU, které vyvrcholí v roce 2022 sympoziem o daních „Daňová skladba EU na cestě do roku 2050.“ Sdělení také stanoví daňovou

agendu na příští dva roky, jejíž součástí jsou opatření, která podporují produktivní investice a podnikání, lépe chrání vnitrostátní příjmy a podporují ekologickou a digitální transformaci. Tato agenda má také zajistit větší transparentnost pro veřejnost a donutit velké společnosti působící v EU, aby zveřejňovaly své efektivní daňové sazby. Součástí sdělení je i doporučení o vnitrostátním zacházení se ztrátami. Doporučení vyzývá členské státy, aby podnikům povolily zpětný převod ztrát alespoň do předchozího rozpočtového roku.

Celý text sdělení je k dispozici v anglickém jazyce zde: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/communication_on_business_taxation_for_the_21st_century.pdf

Konzultace a diskuse o digitálních zásadách EU

Dne 12. května 2021 zahájila Komise v souvislosti s digitální dekadou veřejnou konzultaci týkající se formulace souboru zásad na podporu a prosazování hodnot EU v digitálním prostoru. Konzultace bude probíhat do 2. září a jejím cílem je zahájit širokou společenskou diskusi a shromáždit názory všech zainteresovaných subjektů. Konzultace se týká například přístupu k internetovým službám, bezpečného a důvěryhodného on-line prostředí, digitálních zdravotnických služeb nebo veřejných služeb v digitální podobě. Zásady doplní stávající práva občanů na internetu, jako je ochrana osobních údajů, soukromí, svoboda projevu, svoboda zakládat a provozovat podniky on-line nebo ochrana jejich duševní práce. Příspěvky do veřejné konzultace budou podkladem pro společné prohlášení Evropského parlamentu, Rady a Komise o digitálních zásadách. Návrh má být předložen do konce roku 2021.

Přístup do veřejné konzultace je dostupný zde: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13017-Declaration-of-Digital-Principles-the-%E2%80%98European-way%2527-for-the-digital-society/public-consultation_en

Komise schválila český program na podporu podniků v souvislosti s koronavirovou pandemií

Komise schválila 10. května 2021 český program na podporu podniků postižených pandemií koronaviru v rámci dočasného rámce pro státní podpory ve výši cca 1,9 miliardy eur (50 miliard Kč). Podpora z programu je určena všem podnikům s výjimkou finančního sektoru a bude mít podobu přímých grantů, záruk nebo úvěrů na kompenzaci výdajů vzniklých příjemcům v období od února 2020 do prosince 2021. Žádat budou moci podniky, jejichž obrát poklesl v příslušném období ve srovnání se stejným obdobím před pandemií alespoň o 25–50 %. V případě podniků působících v kulturním odvětví mohou žádat ty, které kvůli vládním opatřením zavedeným s cílem omezit šíření viru mohly poskytovat kulturní služby veřejnosti jen v omezené míře, nebo je nemohly poskytovat vůbec. Cílem programu je poskytnout příjemcům dostatečnou likviditu, aby mohli během pandemie koronaviru a po ní pokračovat ve své činnosti.

Více informací je v českém jazyce k dispozici zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_21_2429

Slavnostní zahájení Konference o budoucnosti Evropy ve Štrasburku

U příležitosti Dne Evropy 9. května 2021 byla na půdě Evropského parlamentu ve Štrasburku slavnostně zahájena Konference o budoucnosti Evropy, která má za cíl spustit diskusi o budoucnosti Evropy. Výkonná rada brzy stanoví datum prvního plenárního zasedání Konference. V současné době probíhají přípravy panelových diskusí evropských občanů. Počet účastníků a samotných akcí v rámci vícejazyčné digitální platformy se neustále zvyšuje. Konference by měla poskytnout mladým lidem maximální prostor vyjádřit se k budoucnosti Evropy.

Do Konference je možné se zapojit zde: <https://futureu.europa.eu/?locale=cs>

Sociální summit v Portu

Na Sociálním summitu v Portu dne 7. května 2021 přijali vedoucí představitelé EU závazky ke splnění hlavních cílů stanovených v akčním plánu pro evropský pilíř sociálních práv. Závazek směřuje k těmto třem hlavním cílům: mělo by být zaměstnáno nejméně 78 % osob ve věku 20 až 64 let, nejméně 60 % všech dospělých osob by se mělo každoročně účastnit odborné přípravy, počet osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením by se měl snížit alespoň o 15 milionů, včetně alespoň 5 milionů dětí. Na Summitu zaznělo, že bude učiněno maximum pro vybudování inkluzivnější, sociálněji Evropy a také solidního a spravedlivého oživení po pandemii, které povede k intenzivnímu růstu pracovních míst.

Shrnutí závazků Summitu je v anglickém jazyce dostupné zde: <https://www.2021portugal.eu/en/porto-social-summit/porto-social-commitment>

Nový nástroj pro řešení rušivých účinků zahraničních dotací na jednotném trhu

Dne 5. května 2021 navrhla Komise nové nařízení, které má řešit narušení způsobená zahraničními dotacemi na jednotném trhu. Cílem nařízení je odstranit nedostatky v právních předpisech, které upravují fungování jednotného trhu. Dotace poskytované vládami zemí mimo EU v současné době nejsou detailně kontrolovány, zatímco dotace poskytované členskými státy důkladné kontrole podléhají. Podle navrhovaného nařízení, jež navazuje na přijetí bílé knihy z června 2020, bude mít Komise pravomoc prošetřit finanční příspěvky poskytnuté orgány veřejné moci třetí země, z nichž mají prospěch společnosti provozující hospodářskou činnost v EU, a případně napravit jejich rušivé účinky. Zahraniční subvence mohou mít různou podobu. Jedná se například o půjčky s nulovým úrokem a jiné financování s nižšími náklady, neomezené státní záruky, dohody o nulové dani nebo přímé finanční granty. Návrh nařízení obsahuje tři nástroje. První z nich je určený k prošetření spojení podniků, jež zahrnují finanční příspěvek vlády zemí mimo EU, a to pokud obrat společnosti z EU činí nejméně 500 milionů eur a zahraniční finanční příspěvek činí nejméně 50 milionů eur. Druhý z nástrojů založený na oznamování bude umožňovat prošetření nabídek v rámci veřejných zakázek, jež zahrnují finanční příspěvek vlády

zemí mimo EU, pokud odhadovaná hodnota zakázky činí více než 250 milionů eur. Poslední z nástrojů bude sloužit k prošetření všech ostatních situací na trhu, jakož i menších akvizic a veřejných zakázek, v jehož rámci může Komise zahájit šetření z vlastního podnětu a požadovat oznámení ad hoc. Pokud jde o první dva nástroje, nabyvatel nebo uchazeč bude muset předem oznámit jakýkoli finanční příspěvek, který v souvislosti se spojováním podniků nebo veřejnými zakázkami obdrží od vlády nečlenské země. Do doby, než Komise provede přezkum, nebude možné spojení podniků dokončit a šetřenému uchazeči nebude možné zakázku zadat. V případě, že společnost nesplní povinnost, může Komise uložit pokuty a přezkoumat transakci, jako kdyby byla oznámena. Poslední z nástrojů pak umožní Komis prošetřit jiné druhy situací na trhu, jako jsou investice na zelené louce nebo spojení a nákupy pod prahovými hodnotami, má-li podezření, že by se mohlo jednat o zahraniční dotaci. Pokud Komise zjistí, že zahraniční dotace narušuje hospodářskou soutěž, zváží v odůvodněných případech možné pozitivní účinky a posoudí je s ohledem na negativní účinky způsobené narušením. Pokud negativní účinky nad pozitivními účinky převáží, bude mít Komise pravomoc uložit nápravná opatření nebo od dotčených společností přijmout závazky, které narušení napraví, jako například odprodej určitých aktiv nebo zákaz určitého tržního chování, zákaz dotované akvizice nebo zadání veřejné zakázky dotovanému uchazeči.

Návrh nařízení je v anglickém jazyce k dispozici zde: https://ec.europa.eu/competition/international/overview/proposal_for_regulation.pdf

Rada přijala nová pravidla ohledně rejstříku transparentnosti

Rada dne 6. května přijala po dohodě s Evropským Parlamentem a Komisí nová pravidla ohledně povinné registrace zástupců zájmových skupin v rámci rejstříku transparentnosti. Nová pravidla rozšiřují působnost stávajícího rejstříku a zavádí povinnost zápisu zástupců zájmových skupin. Zápis bude předpokladem pro určité činnosti jako například ovlivňování ve vztahu k některému ze tří unijních politických orgánů, nebo přijímání právních předpisů. Rada v souvislosti s novými pravidly přijala i rozhodnutí o úpravě kontaktů mezi generálním sekretariátem Rady a zástupci zájmových skupin. Toto rozhodnutí stanovuje, že se zástupci zájmových skupin musejí předem zapsat do rejstříku, pokud se chtějí setkat se zaměstnanci sekretariátu Rady působícími na vyšší úrovni, účastnit se tematických informačních schůzek a veřejných akcí, které pořádá generální sekretariát. Pravidla vstoupí v platnost začátkem července tohoto roku.

Celé znění interinstitucionální dohody je v českém jazyce k dispozici zde: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5655-2021-INIT/cs/pdf>

Nová pravidla ohledně zboží dvojího užití

Rada přijala dne 10. května návrh nařízení, které modernizuje režim EU pro kontrolu vývozu, zprostředkování, tranzitu a přepravy zboží dvojího užití. Jedná se o zboží, software a technologie, které lze použít jak pro civilní, tak pro vojenské účely. Nové nařízení zpřísňuje kontroly u širšího okruhu nově vznikajících technologií dvojího užití,

a také posiluje koordinaci mezi členskými státy a Komisí, aby prosazování kontrol v celé EU bylo účinné. Zavedením povinností náležitá péče pro výrobce dostávají společnosti důležitou úlohu při řešení rizik v oblasti mezinárodní bezpečnosti, jež jsou se zbožím dvojího užití spojena. Poté, co přijaté nařízení podepíše Evropský parlament a Rada, bude vyhlášeno v Úředním věstníku EU a vstoupí v platnost o 90 dní později.

Úplné znění nařízení je k dispozici v českém jazyce zde: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-54-2020-INIT/cs/pdf>

Pokroky v oblasti společné bezpečnosti a obrany

Rada schválila 10. května závěry ohledně provádění bezpečnostní a obranné agendy EU, které mají vést k větší odpovědnosti za bezpečnost EU. Rada vyzývá EU, aby usilovala o strategičtější postup a zvýšila svou schopnost jednat samostatně a provádět mise a operace SBOP v oblasti řešení krizí. V závěrech se zdůrazňuje, že je důležité posílit obranné iniciativy EU, motivovat členské státy ke zlepšení vytváření ozbrojených sil a zvyšovat odolnost a schopnost EU čelit hybridním hrozbám.

Závěry Rady jsou k dispozici v českém jazyce zde: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8396-2021-INIT/cs/pdf>

Rada podpořila jednání WHO o mezinárodní protipandemické smlouvě

Rada přijala 20. května rozhodnutí, kterým podporuje zahájení jednání o mezinárodní smlouvě o boji proti pandemiím. Cílem rozhodnutí Rady je zajistit účast EU na jednáních týkajících se záležitostí spadajících do pravomoci Unie s ohledem na možné přistoupení EU ke smlouvě. Následně dne 31. května přijalo 194 členů WHO na Světovém zdravotnickém shromáždění rozhodnutí projednat novou mezinárodní smlouvu o boji proti pandemiím na zvláštním zasedání, které se bude konat v listopadu 2021. Mezinárodní smlouva by se měla zaměřovat na: včasné odhalování a prevenci pandemií; odolnost vůči budoucím pandemiím; reakci na budoucí pandemii, zejména zajištěním všeobecného a spravedlivého přístupu ke zdravotnickým řešením, jako jsou očkovací látky, léčivé přípravky a diagnostika; posílený mezinárodní rámec v oblasti zdraví se Světovou zdravotnickou organizací jako koordinačním orgánem v otázkách globálního zdraví apod. Smlouva rovněž může posílit mezinárodní spolupráci v řadě prioritních oblastí, jako je dohled, varování a reakce, ale také obecně důvěru v mezinárodní systém zdravotní péče.

Více informací je v českém jazyce k dispozici zde: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/coronavirus/pandemic-treaty/>

Ochrana rozpočtu EU: Úřad evropského veřejného žalobce zahájí svou činnost 1. června 2021

Evropská komise dne 26. května oficiálně potvrdila, že Úřad evropského veřejného žalobce zahájí svou činnost dne 1. června. Úřad evropského veřejného žalobce

(EPPO), zřízený nařízením (EU) 2017/1939 ze dne 12. října 2017 a financovaný z rozpočtu EU, je prvním nadnárodním úřadem veřejného žalobce s pravomocí provádět trestní vyšetřování a stíhání. Ve stávajícím uspořádání se této posílené spolupráce účastní 22 členských států EU. V čele úřadu, který sídlí v Lucemburku, stojí evropská nejvyšší žalobkyně Laura Codruța Kövesiová. V jeho ústředí pracují evropští žalobci (za každý zúčastněný členský stát jeden) a další zaměstnanci. Nedílnou součástí tohoto nezávislého orgánu jsou rovněž evropští pověřeni žalobci, kteří se nacházejí v členských státech. Úřad bude vyšetřovat a stíhat následující druhy podvodů a jiných trestných činů, které poškozují nebo ohrožují finanční zájmy EU: podvody týkající se výdajů a příjmů, podvody v oblasti DPH (pokud se týkají dvou nebo více členských států a jejich hodnota činí nejméně 10 milionů eur), praní peněz pocházejících z podvodů s finančními prostředky EU, aktivní a pasivní korupce nebo zneužívání veřejných prostředků poškozující nebo ohrožující finanční zájmy EU, účast na zločinném spolčení, pokud je jeho činnost zaměřena na páchaní trestných činů proti rozpočtu EU. Může rovněž vyšetřovat a stíhat jakoukoli jinou nezákonnou činnost, která je „neoddělitelně spjata“ s trestným činem proti rozpočtu EU. Fungování Úřadu bude nezávislé na Komisi, ostatních orgánech a institucích EU i členských státech. Bude spolupracovat s dalšími unijními institucemi, jako je Evropský úřad pro boj proti podvodům (OLAF), Agentura EU pro justiční spolupráci v trestních věcech (Eurojust) a Agentura EU pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol), jakož i s příslušnými orgány členských států, které se na Evropském úřadu veřejného žalobce nepodílejí, a doplňovat jejich činnost. Očekává se, že Úřad evropského veřejného žalobce bude vyšetřovat přibližně 3 000 případů ročně.

Více informací je k dispozici v anglickém jazyce zde: https://ec.europa.eu/info/law/cross-border-cases/judicial-cooperation/networks-and-bodies-supporting-judicial-cooperation/european-public-prosecutors-office_en a zde: <https://www.eppo.europa.eu/>

Závěry Rady ohledně humanitární činnosti EU

Rada EU dne 20. května přijala Závěry, kterými vítá sdělení Komise o humanitární činnosti EU. V dokumentu vyjadřuje vážné znepokojení nad bezprecedentním rozsahem humanitárních potřeb, zmenšujícím se humanitárním prostorem a rostoucím nedostatkem finančních prostředků. Zdůrazňuje proto, že je důležité trvale prosazovat dodržování mezinárodního humanitárního práva, zajišťovat ochranu civilního obyvatelstva a podporovat zásadovou humanitární činnost. Rada tedy vítá záměr Komise uspořádat Evropské humanitární fórum s cílem podpořit strategickou diskusi o humanitárních otázkách na vysoké úrovni a trvalý dialog s jejími klíčovými partnery v rámci OSN, Mezinárodním hnutím Červeného kříže a Červeného půlměsíce a občanskou společností. Rada rovněž zdůraznila, že jednotliví aktéři musí spolupracovat koordinovaným způsobem a plně respektovat zásady pro poskytování humanitární pomoci.

Závěry Rady ohledně humanitární činnosti EU jsou v českém jazyce k dispozici zde: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8966-2021-INIT/cs/pdf>

Analýza FRA ohledně policejního zadržování v Evropě: každý má právo na rovné zacházení

Agentura EU pro základní práva (FRA) zveřejnila dne 25. května svou novou analýzu ohledně zadržování policejními orgány v EU, která poukazuje na různou zkušenost jednotlivců a zejména dokládá, že příslušníci etnických menšin, zejména Asiati, Romové a černoši jsou častěji zastavováni a zadržováni policií. Na rozdíl od 14% zastavených jež tvoří většinové obyvatelstvo a ke kontaktu s policií dochází zejména při řízení dopravního prostředku, u etnických menšin je tomu v 34% případů, a to zejména při běžné chůzi. Liší se tedy i průběh kontroly – zatímco v rámci zastavení při řízení se jedná většinou o náhodné kontroly, jež nesouvisí s profilem zastavované osoby, v případě příslušníků etnických menšin je tomu jinak. Dle FRA je potřeba v EU bojovat proti diskriminaci a etnickému profilování. Za tímto účelem zveřejnila rovněž Příručku jak se vyhnout nezákonnému profilování, jež má policistům pomoci v jejich každodenní činnosti.

Analýza i příručka jsou k dispozici v anglickém jazyce zde: <https://fra.europa.eu/en/news/2021/police-stops-europe-everyone-has-right-equal-treatment>

EP vyzývá Komisi k přehodnocení rozhodnutí ohledně přenosu údajů do Spojeného království

Evropský parlament přijal dne 21. května usnesení, v němž vyzývá Komisi, aby změnila návrh rozhodnutí ohledně adekvátnosti přenosu dat do Spojeného království a uvedla je do souladu s aktuálními rozhodnutími unijních soudů. Dále je dle EP potřeba reflektovat nedávná stanoviska Evropské rady pro ochranu údajů (EDPB). Ta se domnívá, že je nutné vyjasnit postupy hromadného přístupu k údajům ve Spojeném království, následné předávání údajů a analyzovat mezinárodní smlouvy jež tyto přenosy upravují. Poslanci EP uvádí, že pokud budou prováděcí rozhodnutí přijata beze změn, měly by vnitrostátní orgány pro ochranu údajů pozastavit předávání osobních údajů do Spojeného království. Základní rámec ochrany údajů ve Spojeném království je podobný jako v EU, ale existují obavy ohledně jeho efektivního provádění. Režim Spojeného království obsahuje zejména výjimky v oblasti národní bezpečnosti a přistěhovalectví, které se vztahují také na občany EU, kteří se chtějí usadit ve Velké Británii. Právní úprava VB například umožňuje přístup a uchování hromadných údajů o osobě, aniž by existovalo podezření na páchaní trestné činnosti. Nakonec poslanci EP zdůraznili, že ustanovení o metadatech (neboli „sekundárních údajích“) neodráží citlivou povahu těchto údajů, a jsou proto zavádějící. Panuje také obava ohledně dalšího přenosu dat, protože dohody mezi USA a Spojeným královstvím znamenají, že údaje občanů EU by mohly být sdíleny do USA, a to i přes nedávná rozhodnutí Soudního dvora EU, v nichž rozhodl, že postupy hromadného přístupu a uchování údajů v USA jsou v rozporu s evropským nařízením GDPR. EP tedy vyzývá Komisi a orgány Spojeného království, aby se zabývaly všemi těmito otázkami. Očekává se, že Komise rozhodne o ochraně údajů a o pokračování přenosu dat do Spojeného království v nadcházejících měsících.

Více informací je v anglickém jazyce k dispozici zde: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0262_EN.html

Poslanci EP odmítají dohodu s Čínou

Ve svém usnesení ze dne 20. května poslanci EP kritizují nedávné čínské sankce proti unijním občanům, politikům a zákonodárcům a dodávají, že v tuto chvíli jakákoliv jednání ohledně ratifikace dohody mezi EU a Čínou, principiálně dojednané EU a Čínou v prosinci 2020, nepřipadají v úvahu. Poslanci EP odsuzují nepodložené a svévolné sankce, které čínské orgány nedávno uvalily na několik evropských jednotlivců a subjektů, včetně pěti europoslanců. Text usnesení také uvádí, že pozastavení ratifikace dohody s Čínou by nemělo mít vliv na obchodní a investiční dohody s regionálními partnery, včetně Tchaj-wanu. Poslanci požadují vyvážení vztahů mezi EU a Čínou, a to zavedením samostatných opatření, jako jsou právní předpisy proti rušivým účinkům zahraničních dotací na vnitřní trh, zákaz dovozu zboží, nucené práce a změnu nařízení EU o prověřování zahraničních investic. Dále uzavírají, že EU potřebuje řešit čínské kybernetické bezpečnostní hrozby.

Více informací je k dispozici v anglickém jazyce zde: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210517IPR04123/meps-refuse-any-agreement-with-china-while-sanctions-are-in-place>

Centrum pro evropské politické studie vydalo v souvislosti s dohodou mezi Čínou a EU analýzu, jak by dohoda mohla odstranit překážky v přístupu na trh, s nimiž se evropské podniky v Číně potýkají a dále by mohla zajistit prosazování evropských hodnot. Dodává však, že snížení závislosti Číny na uhlí a ratifikace Úmluvy o nucené práci bude pro Čínu velikou výzvou.

Analýza CEPS ohledně obchodní a investiční dohody s Čínou je dostupná v anglickém jazyce zde: <https://www.ceps.eu/ceps-publications/the-eu-china-comprehensive-agreement-on-investment/>

EP požaduje informace ohledně provádění národních plánů na oživení a odolnost

Evropský parlament dne 20. května přijal usnesení, v němž požaduje od Komise informace ohledně průběžného posuzování předložených Národních plánů obnovy v rámci Nástroje pro oživení a odolnost. Informace Evropskému parlamentu mají zajistit větší transparentnost a demokratickou odpovědnost za kvalitu těchto Národních plánů. Poslanci EP chtějí od Komise nezbytné informace, shrnutí reforem a investic národních plánů, které již obdržela (18 členských států již své plány předložilo). Očekávají také, že informace budou EP poskytnuty ve snadno srozumitelném formátu, včetně veškerých překladů dokumentů předložených členskými státy.

Úplné znění stanoviska EP je v českém jazyce dostupné zde: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0257_CS.html

Debata EP ohledně údajného střetu zájmu premiéra Andreje Babiše

Dne 19. května debatovali poslanci EP s Radou a Komisí ohledně údajného porušování pravidel pro střet zájmu, které se týká českého premiéra Andreje Babiše. V debatě se poslanci EP vyjádřili k nedávným závěrům auditu Komise, s tím, že oligarchické struktury fungující v České republice jsou nepřijatelné a předmětné finanční prostředky musí být vráceny. Portugalský ministr Augusto Santos Silva (úřadující předseda Rady) uvedl, že Rada nemůže formulovat žádný názor na takové konkrétní případy. Komisař Johannes Hahn informoval europoslance, že dosud nebyly prokázány žádné výdaje operace ovlivněné tímto auditem, a proto rozpočet EU „byl a zůstává plně chráněn“. Dodal, že další postup bude záviset na krocích českých orgánů, které učiní při řešení zbývajících doporučení. O usnesení, jež navazuje na předchozí usnesení z let 2018-2020 ohledně zneužívání zemědělských dotací v ČR a o možném zapojení českého předsedy vlády. se bude hlasovat na následujícím plenárním zasedání EP dne 9. června.

Celá debata je dostupná k poslechu zde: <https://www.europarl.europa.eu/plenary/cs/debate-details.html?date=20210519&detailBy=date>

Analýza CEPS s názvem trestní soudnictví, základní práva a právní stát v digitálním době

Centrum pro evropské politické studie (CEPS) dne 11. května publikovalo analýzu týkající se vlivu digitálních technologií na trestní soudnictví, základní lidská práva a právní stát. Dle CEPS je nutné ověřit, jaký dopad může mít „digitalizace soudnictví“ na všechny zúčastněné strany v oblasti trestního soudnictví, aby se předešlo problémům v oblasti základních práv a právního státu. Používání technologií může zásadním způsobem ovlivnit role, výsady a práva advokátů, soudců i jednotlivců zapojených do výkonu spravedlnosti v trestní oblasti. Expertní skupina pro trestní soudnictví v digitálním věku zkoumala, jak mohou různé technologie ovlivnit fungování systémů, procesů a postupů trestního soudnictví na národní a evropské úrovni. Analýza obsahuje doporučení k tvorbě právních předpisů EU v předmětné oblasti v souladu se standardy pro zlepšení právní úpravy.

Analýza CEPS je dostupná v anglickém jazyce zde: <https://www.ceps.eu/ceps-publications/criminal-justice-fundamental-rights-and-the-rule-of-law-in-the-digital-age/>

Zpráva generální tajemnice Rady Evropy o stavu demokracie, lidských práv a právního státu

Generální tajemnice Rady Evropy, Marija Pejčinović Burić, zveřejnila koncem května svou podrobnou Zprávu o stavu demokracie, lidských práv a právního státu. Zpráva se zaměřuje na nedávný vývoj v oblastech: fungování politických institucí, nezávislosti soudnictví, svobody projevu a shromažďování, lidské důstojnosti, boje proti diskriminaci a demokratické účasti obyvatel za poslední tři roky (v roce 2018 byla

publikována podobná zpráva). Zpráva je rozdělena do dvou částí, přičemž první část se věnuje silným a slabým stránkám fungování demokratických institucí v členských státech RE. Druhá část je pak věnována hodnocení kvality demokratického prostředí v daném členském státě, jež je pro fungování těchto institucí zásadní. Zpráva vychází převážně z informací nashromážděných v rámci Rady Evropy, a z monitorovacích zpráv, rozsudků ESLP, zpráv Parlamentního shromáždění, zpráv komisaře pro lidská práva a stanovisek Benátské komise.

Kompletní zpráva je k dispozici v anglickém jazyce zde: <https://rm.coe.int/annual-report-sg-2021/1680a264a2>

Analýza EPIN ohledně dopadů pandemie na demokracii v EU

Evropská síť politických institutů (EPIN) publikovala dne 3. května analýzu týkající se vlivu pandemie na stav demokracie v jednotlivých členských státech EU. Analýza nabízí 19 souhrnů národních perspektiv. V souvislosti s Českou republikou je zmíněno, že základní práva a svobody lidí jsou stále omezená, běžná legislativní činnost v Parlamentu se snížila, soudnictví se muselo přizpůsobit digitálním řízením a jedná pomalejším tempem, než je obvyklé. Pandemická opatření jsou v rukou vlády a Parlament je ve slabé pozici, aby je kontroloval, natož aby měl vliv na jejich obsah. Důvěra ve veřejné instituce a politické elity dosáhla po roce pandemie historického minima. Jedním z důvodů této nedůvěry je dle analýzy komunikace v souvislosti s opatřeními, která byla nesrozumitelná. Sociokulturní rozdíly se během pandemie značně prohloubily a společnost je rozpolcená mezi těmi, kteří se řídí epidemiologickými opatřeními, a těmi, kdo se chlubí svou lhostejností k nim. Po říjnových volbách bude jasnější, jaký byl dopad pandemie na demokracii v ČR.

Analýza je v anglickém jazyce k dispozici zde: https://www.ceps.eu/download/publication/?id=33085&pdf=EPIN-REPORT_The-effect-of-Covid-on-EU-democracies.pdf

Připomínky 24 organizací k jednání triologu o návrhu nařízení o elektronických důkazech

Dne 18. května zveřejnilo 24 právních, mediálních, žurnalistických a dalších organizací, včetně CCBE, společný dopis, v němž vyzývají evropské zákonodárce v rámci jednání triologu o návrhu nařízení o předávacích a uchovávacích příkazech pro elektronické důkazy v trestních věcech kladli důraz na respektování základních práv. Organizace požadují přísnější záruky v souvislosti s přístupem donucovacích orgánů k údajům pro účely vyšetřování trestné činnosti. Konkrétně organizace považují za nutné, aby byly v procesu zapojeny justiční orgány členských států a domnívají se, že přímá spolupráce se soukromými poskytovateli služeb představuje vážné riziko. Profesní organizace vyzývají, aby do oznámení a potvrzení byly zapojeny justiční orgány vykonávacího členského státu, což by zajistilo, že mimo jiné advokátní povinnost mlčenlivosti dle národních právních řádů bude respektována. To je zvláště důležité, protože jsou pravidla napříč členskými státy odlišná a v některých případech i neslučitelná. V tomto směru komentář dále zmiňuje judikaturu Soudního dvora EU a Evropského soudu pro lidská práva, ze které vyplývá, že přístup vnitrostátních orgánů

k jakýmkoliv údajům má podléhat předchozímu soudnímu nebo správnímu přezkumu, s výjimkou naléhavých případů. Také osoba, jejíž údaje jsou požadovány, by o tom měla být informována bez zbytečného odkladu. Jedná se o základní prvek práva na spravedlivý proces a práva na přístup k účinným opravným prostředkům. Profesní organizace vyzývají, aby návrh nařízení zahrnoval i vznik centrálního systému pro výměnu dat mezi poskytovateli služeb a orgány členských států, který by identifikoval odesílatele a příjemce, aby bylo možné ověřit pravost požadavku. Závěrem organizace vyzývají zákonodárce, aby vytvořili předvídatelnou právní strukturu pro přeshraniční přístup k osobním údajům, který nenarušuje stávající standardy ochrany základních práv.

Text dopisu je v anglickém jazyce k dispozici zde: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/SURVEILLANCE/SVL_Letters/EN_SVL_20210518_Joint-letter-on-e-evidence.pdf

Prohlášení CCBE ke dni Evropy

CCBE vydala ke dni Evropy dne 9. května prohlášení, ve kterém zmiňuje několik bodů, které považuje za důležité k posílení práv občanů EU a jejich důvěry v orgány EU, jež mohou rovněž posloužit jako témata k diskusi v rámci Konference o budoucnosti Evropy. Důležitým je dle CCBE téma právního státu, a proto vítá výroční zprávu o právním státu, kterou považuje za účinnou součást preventivního mechanismu. Dále zdůrazňuje, že nezávislost advokátů je nepostradatelnou součástí nezávislého soudnictví. V souvislosti s pandemií upozorňuje na zneužívání stavu nouze v některých členských státech a vyzývá k přezkoumání rizik nadměrné koncentrace pravomocí při vymáhání práva nebo nedostatečného přístupu k advokátům/soudcům. CCBE také upozorňuje, že advokáti se mohou dostat pod značný tlak ze strany výkonné a zákonodárné i soudní moci nebo nestátních subjektů. Stále se ve členských státech vyskytuje obtěžování, vyhrožování, věznění nebo sledování zástupců této právnické profese. V této souvislosti připomíná, že závazný právní nástroj k výkonu povolání právníka je potřebný. CCBE je také přesvědčena, že právní stát, lidská práva, demokratické hodnoty a přístup ke spravedlnosti by byly podpořeny přistoupením EU k EÚLP. Připomíná, že soudní spolupráce v občanských věcech je nezbytná k zajištění vysokého stupně právní jistoty pro občany EU v přeshraničních případech a zaručuje jim tak účinný přístup ke spravedlnosti. CCBE je přesvědčena o tom, že by mělo být vynaloženo dostatečné úsilí na digitalizaci soudnictví („e-justice“), která zlepší kvalitu přístupu ke spravedlnosti z pohledu uživatele. V tomto směru je třeba zlepšovat kvalitu systémů soudnictví, ale nezavádět digitalizaci pouze ke zvýšení efektivity nebo za účelem úspor. Digitalizace musí být vždy spojena s dostatečnými zárukami a řádnými procesními postupy. Další výzvou pro EU je migrace a azyl. Dle CCBE musí být EU schopna zaručit základní práva a svobody všem osobám, které vstupují na její území, a to i v dobách krize. CCBE vyjadřuje obavy ve vztahu k předloženému Novému paktu o migraci a azylu hlavně v souvislosti se zranitelnými osobami a vyzývá k poskytování nezbytných procesních záruk. Dalším prvkem k důvěře občanů v EU je zpřístupnění jednání Soudního dvora EU všem zájemcům, kteří nemohou být přítomni v Lucemburku. CCBE podporuje opatření, která povedou k lepší přístupnosti jednání například prostřednictvím živého streamu nebo záznamu. Posledním uvedeným bodem je žádost o zvýšení transparentnosti legislativního

procesu EU. Trialogy jsou neformálním setkáním mezi zástupci tří hlavních institucí EU, ale nejsou oficiálně součástí zákonodárného procesu, a proto nepodléhají ustanovení ohledně transparentnosti, což omezuje možnost zapojení veřejnosti.

Prohlášení je k dispozici v anglickém jazyce zde: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/Statements/2021/EN_NA_20210509_CCBE_Statement_for_Europe_Day_2021.pdf

Stanovisko CCBE k návrhu nařízení o posílení mandátu Europolu

Evropská komise zveřejnila v prosinci 2020 návrh, kterým se mění nařízení (EU) 2016/794, pokud jde o spolupráci Europolu se soukromými subjekty, zpracování osobních údajů Eupolem na podporu vyšetřování trestné činnosti a úlohu Europolu v oblasti výzkumu a inovací. CCBE dne 6. května zveřejnila své stanovisko k tomuto návrhu, v němž zmiňuje potřebu jednotné definice pojmů jako je *národní bezpečnost* nebo *boj proti terorismu*, protože pod záminkou těchto pojmů jsou často osobní údaje zpřístupněny, ale pro soud je složité posoudit nezbytnost zpřístupnění, pokud jsou pojmy vykládány rozdílně napříč členskými státy. CCBE má za to, že k přístupu státu k osobním údajům by mělo docházet jen přiměřeně a v co nejmenším rozsahu, neboť se může jednat o zásah do lidských práv. Přístup státu k osobním údajům a komunikaci, které jsou speciálně chráněny (jako třeba komunikace mezi advokátem a klientem), je z lidskoprávního pohledu obzvláště nebezpečný. CCBE je proto znepokojena návrhem o přístupu Europolu k osobním údajům, na které se vztahuje profesní tajemství. CCBE zdůrazňuje, že technologie, jež bude Eupolem použita ke sběru a zpracování osobních údajů by, měla zaručit, že nebude docházet k porušování profesního tajemství. Vývoj takové technologie by měl být nejvyšší prioritou.

Návrh nařízení dále zakotvuje možnost přenosu osobních údajů mezi Eupolem a soukromými poskytovateli služeb. Cílem tohoto ustanovení je zabránit šíření obsahu souvisejícího s terorismem nebo použití v krizové situaci. Návrh však nedefinuje, co je krizová situace, ani terorismus. CCBE se domnívá, že text nařízení by měl být jasnější a přesnější, pokud jde o odůvodnění pro sběr, zpracování a výměnu osobních údajů. Přenos osobních údajů soukromým subjektům musí zohledňovat práva na obhajobu a právo na spravedlivý proces. CCBE také podotýká, že u přístupu donucovacích orgánů k osobním údajům musí být vyžadováno předchozí povolení vydané soudem a občané by měli být informováni o zpracování jejich údajů a měli by mít účinné prostředky na svou obranu. Při předávání údajů do třetích zemí musí být zajištěna rovnocenná ochrana těchto údajů. S ohledem na nové výzkumné a inovativní pravomoci Europolu CCBE zdůrazňuje, že je na místě obezřetnost, pokud jde o používání umělé inteligence pro vyšetřování trestných činů. Nástroje pro vymáhání práva založené na umělé inteligenci by měly být zavedeny, pouze pokud existují dostatečné záruky proti jakékoli formě diskriminace či podjatosti. CCBE se připojuje k publikovanému názoru Evropského inspektora ochrany údajů, že rozsah pravomoci Europolu ke zpracování údajů pro výzkum a inovaci je příliš široký a dodává, že záruky pro kontrolu tohoto zpracování údajů jsou dle návrhu nařízení nedostatečné.

Kompletní stanovisko CCBE je v anglickém jazyce k dispozici zde: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/SURVEILLANCE/SVL_Position_papers/EN_SVL_20210506_CCBE-position-paper-on-Europol-s-mandate.pdf

JUDIKATURA:

SDEU: Rozsudek ve věci C-505/19 WS v. Bundesrepublik Deutschland, ze dne 12. května 2021

Zásada zakazující kumulaci stíhání může bránit zadržení osoby, na kterou se vztahuje záznam Interpolu, v schengenském prostoru a v Evropské unii. Tak je tomu v případě, kdy příslušné orgány vědí o pravomocném soudním rozhodnutí, kterým je určeno uplatnění této zásady a které bylo vydáno ve státě, jenž je smluvní stranou Schengenské dohody, nebo v členském státě.

V roce 2012 Mezinárodní organizace kriminální policie (Interpol) zveřejnila na žádost Spojených států na základě zatýkacího rozkazu vydaného orgány této země červené oznámení vztahující se na WS, německého státního příslušníka, za účelem jeho případného vydání. Je-li osoba, na kterou se vztahuje takové oznámení, vyhledána ve státě, který je členem Interpolu, musí tento stát v zásadě dotyčnou osobu předběžně zadržet nebo musí monitorovat či omezit její pohyb. Již před zveřejněním tohoto červeného oznámení bylo však proti WS v Německu zahájeno vyšetřování, jež se podle předkládajícího soudu týkalo týchž činů, jako jsou ty, které vedly k vydání tohoto oznámení. Toto řízení bylo s konečnou platností ukončeno v roce 2010 poté, co WS zaplatil určitou peněžitou částku, a to v souladu se zvláštním postupem narovnání stanoveným v německém trestním právu. Spolkový kriminální úřad, Německo následně informoval Interpol, že má za to, že se z důvodu tohoto dřívějšího řízení uplatní v projednávané věci zásada ne bis in idem. V roce 2017 podal WS proti Německu žalobu ke správnímu soud ve Wiesbadenu, Německo, kterou se domáhal, aby bylo tomuto státu nařízeno přijmout opatření nezbytná ke zrušení uvedeného červeného oznámení. V tomto ohledu namítá WS vedle porušení zásady ne bis in idem porušení práva na volný pohyb zaručeného článkem 21 SFEU, jelikož se nemůže přemístit do státu, který je smluvní stranou Schengenské dohody, nebo do členského státu, aniž by riskoval zatčení. Má rovněž za to, že zpracování jeho osobních údajů uvedených v červeném oznámení je z důvodu těchto porušení v rozporu se směrnicí 2016/680 o ochraně osobních údajů v trestní oblasti.

Za těchto okolností se správní soud rozhodl položit Soudnímu dvoru otázku týkající se uplatnění zásady ne bis in idem, a konkrétně možnosti předběžně zatknout osobu, na kterou se vztahuje červené oznámení, v takové situaci, o jakou jde v této věci.

V rozsudku velkého senátu Soudní dvůr rozhodl, že článek 54 ÚPSD, jakož i čl. 21 odst. 1 SFEU, ve spojení s článkem 50 Listiny, musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání tomu, aby orgány státu, který je smluvní stranou Schengenské dohody, nebo orgány členského státu předběžně zadržely osobu, na kterou se vztahuje červené oznámení zveřejněné Interpolem na žádost třetího státu, ledaže je v pravomocném soudním rozhodnutí vydaném ve státě, který je smluvní stranou této dohody, nebo v

členském státě určeno, že tato osoba již byla pravomocně odsouzena ve státě, který je smluvní stranou uvedené dohody, nebo v členském státě za tentýž čin, jako je ten, na kterém je založeno toto červené oznámení. Soudní dvůr rovněž rozhodl, že ustanovení směrnice 2016/680, ve spojení s článkem 54 ÚPSD a článkem 50 Listiny, musí být vykládána v tom smyslu, že nebrání zpracování osobních údajů, které jsou uvedeny v červeném oznámení vydaném Interpolem, pokud nebylo takovýmto soudním rozhodnutím určeno, že se zásada ne bis in idem uplatní ve vztahu k činu, na kterém je toto oznámení založeno, za předpokladu, že takovéto zpracování splňuje podmínky stanovené touto směrnicí. Naproti tomu v případě, že se uplatní zásada ne bis in idem, není již zaznamenání osobních údajů uvedených v červeném oznámení Interpolu do souborů údajů členských států nezbytné, jelikož dotyčná osoba již nebude moci být trestně stíhána pro čin, na který se vztahuje uvedené oznámení, a tudíž být pro tentýž čin zatčena. Z toho vyplývá, že subjekt údajů musí mít možnost požádat o výmaz svých údajů. Je-li však toto zaznamenání uchováno, musí k němu být přiloženo upozornění, že dotčená osoba již nemůže být stíhána v členském státě nebo ve smluvním státě pro tentýž čin z důvodu zásady ne bis in idem.

Úplné znění rozsudku je k dispozici v českém jazyce zde: <https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=C-505/19>

SDEU: Usnesení ve věci C-121/21 Česká republika v. Polsko, ze dne 21. května 2021

Soudní dvůr EU vydal 21. května usnesení ve věci C-121/21 a stanovil, že skutkové a právní důvody uplatněné Českou republikou odůvodňují nařízení požadovaného předběžného opatření – bezodkladné pozastavení těžby v dole Turów. Hnědouhelny povrchový důl Turów se nachází na polském území v blízkosti hranic s ČR a Německem. Na základě polského zákona může být platnost koncese na těžbu hnědého uhlí jednorázově prodloužena až o 6 let bez posouzení vlivů na životní prostředí. Rozhodnutím ze dne 20. března 2020 udělil polský ministr životního prostředí povolení k těžbě hnědého uhlí v dole Turów do roku 2026. Česká republika, předložila věc v září 2020 Evropské komisi a ta vydala v prosinci odůvodněné stanovisko, ve kterém Polsku vytkla, že se dopustilo porušení unijního práva – zejména porušení směrnice o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí („směrnice EIA“). Dále podala ČR 26. února 2021 k Soudnímu dvoru žalobu pro nesplnění povinnosti. Domáhala se, aby Soudní dvůr až do vyhlášení rozsudku, jímž bude skončeno řízení ve věci C-121/21, nařídil Polsku v rámci řízení o předběžných opatřeních bezodkladné pozastavení těžby hnědého uhlí v dole Turów. Soudní dvůr vyhověl této žádosti s platností do vyhlášení konečného rozsudku. Soudkyně zdůraznila, že nelze vyloučit, že polská právní úprava porušuje požadavky vyplývající ze směrnice EIA. Argumenty předložené Českou republikou se jeví na první pohled tak, že nejsou zcela neopodstatněné. Pokud jde o podmínku naléhavosti, soudkyně poznamenala, že je pravděpodobné, že pokračování těžby hnědého uhlí v dole Turów by mohlo mít negativní dopad na hladinu podzemních vod nacházejících se na českém území. V takovém případě by se jednalo o závažnou a v zásadě nevratnou újmu. Na závěr usnesení místopředsedkyně SDEU uvedla, že Polsko dostatečně neprokázalo, že by pozastavení těžby hnědého uhlí v dole Turów znamenalo skutečné ohrožení jeho energetické bezpečnosti, dodávek elektrické

energie polským spotřebitelům či přeshraničního obchodu s elektrickou energií. S ohledem na socioekonomickou újmu, která je dle Polska spojena s rušením pracovních míst, poznamenala, že tato újma je především újmu finanční povahy, která nemůže být považována za nenapravitelnou.

Úplné znění usnesení je v českém jazyce k dispozici zde: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=77B826F93CC2589FFAD830BED91CCDFF?text=&docid=241541&pageIndex=0&doclang=CS&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=7962686>

SDEU: Stanovisko generálního advokáta ve spojených věcech C-748/19 až C-754/19 Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim v. WB a další, ze dne 20. května 2021

Generální advokát Soudního dvora EU Bobek ve svém stanovisku z 20. května uvedl, že unijní právo brání polské praxi delegování soudců k soudům vyššího stupně, jež může být kdykoli zrušeno na základě volného uvážení ministra spravedlnosti, který je současně nejvyšším státním zástupcem. Krajský soud ve Varšavě se v souvislosti s trestními případy, které projednává, rozhodl obrátit na Soudní dvůr ohledně slučitelnosti některých ustanovení polského práva, která svěřují ministru spravedlnosti a zároveň nejvyššímu státnímu zástupci pravomoc delegovat soudce k soudům vyššího stupně na dobu neurčitou a kdykoliv toto delegování na základě volného uvážení zrušit, s unijním právem. Předkládající soud má zejména za to, že tato ustanovení mohou porušovat požadavek nezávislosti vnitrostátní soudní moci. Každý soudní senát určený k projednání příslušné věci dotčené v původním řízení je tvořen předkládajícím soudcem jakožto předsedou a dvěma dalšími soudci, přičemž jedním z „dalších“ soudců je soudce přidělený z nižšího soudu na základě rozhodnutí ministra spravedlnosti / nejvyššího státního zástupce. Generální advokát ve svém stanovisku nejprve odmítl argumenty pro nepřípustnost předběžné otázky, a to, že je podal jediný soudce (předsedkyně soudního kolegia), který o dotčených trestních věcech rozhoduje, a nikoli samotné kolegium. Dále se zabývá pojmem nezávislost soudnictví. Jeho vnější aspekt generálního advokáta zahrnuje, že soud je chráněn před vnějšími zásahy nebo tlaky, které by mohly narušit nezávislost rozhodování jeho členů. Vnitřní aspekt souvisí s pojmem nestrannost a týká se rovného odstupu ve vztahu ke stranám sporu a jejich příslušným zájmům s ohledem na předmět sporu. Podle jeho názoru se v projednávaném případě dotčená vnitrostátní opatření jeví jako vysoce problematická z hlediska obou aspektů nezávislosti. Delegování soudci dle názoru generálního advokáta nepodléhají běžným pravidlům, avšak poněkud zvláštnímu – a velice problematickému – právnímu režimu. Generální advokát zastává názor, že v systému, který dodržuje zásadu právního státu, by měla existovat alespoň určitá transparentnost a odpovědnost za rozhodnutí o delegování soudců. Zejména jakékoliv rozhodnutí týkající se delegování soudce by měla být přijata na základě předem známých kritérií a měla by být řádně odůvodněna. Toto však v polském systému chybí. Kritéria používaná ministrem spravedlnosti / nejvyšším státním zástupcem pro delegování soudců a pro zrušení této delegace totiž nejsou zveřejněna nebo neexistují. Generální advokát konstatuje, že delegování soudců by mělo za normálních okolností trvat určitou předvídatelnou dobu. Výkon neomezené diskreční pravomoci ponechané ministru spravedlnosti/nejvyššímu státnímu zástupci při

delegování soudců a jejich odvolání kdykoliv to uzná za vhodné, tedy překračuje meze toho, co by mohlo být považováno za přiměřené a nezbytné. Dále generální advokát komentuje zdvojenou funkci ministra spravedlnosti a nejvyššího státního zástupce, což je spojení mezi dvěma institucionálními orgány, které by obvykle měly fungovat odděleně. V důsledku této kumulace funkcí mohou být někteří soudci podněcováni k rozhodování ve prospěch státního zástupce nebo obecněji tak, jak se to líbí ministru spravedlnosti. Situaci dále zhoršuje i skutečnost, že někteří delegovaní soudci mohou rovněž zastávat funkci kárných zástupců u kárného zmocněnce pro soudce obecných soudů. Dotčená vnitrostátní ustanovení tudíž zakládají na jedné straně poněkud znepokojivé propojení mezi delegovanými soudci, státními zástupci a vládou (jejím členem) a na straně druhé zmatek mezi rolemi soudců, běžných státních zástupců a kárných zástupců. Generální advokát Bobek ve stanovisku dospívá k závěru, že neexistují potřebné záruky k zajištění nezbytného oddělení mocí výkonné a soudní. Navrhuje, aby Soudní dvůr rozhodl, že uvedená vnitrostátní právní úprava je neslučitelná s požadavkem na nezávislost vnitrostátní soudní moci.

Úplné znění stanoviska je v českém jazyce k dispozici zde: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=241483&pageIndex=0&doclang=CS&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=7969411>

ESLP: Asanovič proti Černé Hoře (stížnost č. 52415/18), ze dne 20. května 2021

ESLP jednomyslně rozhodl, že ve věci Asanovič proti Černé Hoře došlo k porušení čl. 5 odst. 1 (práva na svobodu a osobní bezpečnost) Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod.

Případ pojednává o doručení předvolání k výsledku stěžovateli, coby praktikujícímu advokátovi a dlouholetému představiteli opozičního média, čtyřmi policisty před soudní budovu, ve které se v daný den účastnil dvou soudních jednání. V předvolání bylo uvedeno, že pokud stěžovatel ihned policii nevyhoví a nedostaví se k výsledku, bude předveden násilím. Stěžovatel byl podezřelý z daňových úniků v souvislosti s výkonem povolání advokáta. Stěžovatel nesouhlasil s obsahem předvolání a byl k výsledku odvezen proti své vůli. Následně podal stěžovatel ústavní stížnost, v níž namítal nezákonné zbavení osobní svobody. Tvrdil, že pro zbavení osobní svobody neexistovaly zákonné důvody, neboť žádný z důvodů pro zadržení nebyl v předvolání uveden, neexistoval žádný související trestní spis a žádné relevantní soudní rozhodnutí. Zákon o advokacii totiž stanoví, že advokát může být zbaven své svobody za trestný čin, který je spjat s výkonem povolání advokáta, pouze v souvislosti s vydaným soudním rozhodnutím.

Advokátní komora zaslala Ministerstvu vnitra otevřený dopis na protest proti zbavení osobní svobody svého člena. V mezidobí bylo zahájeno občanskoprávní i trestněprávní řízení, o kterých nebylo dosud rozhodnuto. Ústavní soud následně zamítl stěžovatelovu ústavní stížnost a přímo rozhodl o merituu věci, kdy konstatoval, že policie i státní zastupitelství jednaly po právu.

ESLP nejprve připomněl, že při existenci více vnitrostátních prostředků nápravy, které lze využít, má jednotlivec právo si vybrat pro účely splnění požadavku vyčerpání

vnitrostátních prostředků nápravy ten prostředek, který se ukazuje v jeho případně jako nejvhodnější. Pokud byl uplatněn jeden prostředek, nevyžaduje se použití jiného prostředku, který má v zásadě stejný cíl. Vnitrostátní prostředky nápravy se nepovažují za vyčerpané v případě, že podání nebylo přijato k věcnému posouzení z důvodu procesní chyby na straně navrhovatele. Dikce článku 35 odst. 1 Úmluvy je tedy naplněna, pokud odvolací orgán (v tomto případě Ústavní Soud) přezkoumal věcnou podstatu stížnosti, i když ji svým rozhodnutím zamítl. Za zneužití práva na podání stížnosti se považuje zejména předložení neúplných či zavádějících informací, pokud se tyto informace týkají samotného jádra věci, přičemž není podáno dostatečné vysvětlení, proč tyto zásadní informace nebyly sděleny. Pokud jde o projednávaný případ, ESLP konstatoval, že stěžovatel ve své stížnosti neinformoval ESLP o zahájení občanskoprávní řízení, ale přiznal to až ve svých vyjádřeních v reakci na vyjádření vlády. Vzhledem ke svému závěru ohledně vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy se však ESLP domnívá, že se předmětné informace netýkaly samotného jádra věci a okolnosti projednávaného případu nejsou takové, aby mohl prohlásit stížnost za nepřijatelnou z důvodu zneužití práva na podání stížnosti.

ESLP se dále zabýval "zákoností" zbavení svobody, včetně otázky, zda byl dodržen "postup stanovený zákonem", přičemž zdůraznil, že v případě zbavení svobody je obzvláště důležité, aby byla dodržena obecná zásada právní jistoty. Je proto nezbytné, aby podmínky pro zbavení svobody podle vnitrostátního práva byly jasně vymezeny a aby samotné právo bylo při své aplikaci předvídatelné a splňovalo standard "zákonosti" stanovený Úmluvou. Článek 259 trestního řádu Černé hory stanoví, že osoba, která nevyhověla předvolání k výslechu, může být předvedena násilím pouze tehdy, pokud byla v předvolání v tomto smyslu upozorněna. Předvolání v případě stěžovatele sice obsahovalo uvedené upozornění, ale bylo v něm rovněž uvedeno, že se stěžovatel musí dostavit "ihned". ESLP se domnívá, že taková formulace předem neumožnila stěžovateli, aby výzvě vyhověl a sám a dobrovolně se dostavil k výslechu. Ačkoli se strany neshodují v tom, zda stěžovatel výzvě vyhověl dobrovolně, nebo byl odveden policií násilím, vnitrostátní soud zjistil, že jej policisté odvedli, držíce jej za paže, do svého vozidla a poté na policejní stanici. Vzhledem k výše uvedenému ESLP konstatoval, že zbavení svobody stěžovatele nebylo v souladu s články 259 a 264 trestního řádu a § 23 zákona o advokacii, bylo tedy nezákonné, a došlo k porušení článku 5 odst. 1 písm. c) Úmluvy.

Celé znění rozsudku je k dispozici v anglickém jazyce zde: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210046>

Odbor mezinárodních vztahů ČAK